

ngv

Nederlandse
Genealogische
Vereniging

Gens
Propria

Nr. 92

September 2018-03

Voorwoord 3

Programma voor 2018 4

Voorouder spreekuur..... 4

De Nederlandse schutterij door de eeuwen heen 5

Mijn voorvader bij de Overijsselsche schutterij 13

Hoe heette Christiaan?..... 16

Voorpagina; Andries Stilte (1639-1640) Vaandeldrager van de schutterij van Haarlem .

Gaarne ontvangen wij uw kopij zo
spoedig mogelijk doch uiterlijk op

1 oktober 2018

Het redactieadres van Gens Propria is
Kostverlorenstraat 109^a 2042PE Zandvoort.

E-mail: I.j.d.jong@casema.nl

Voorwoord

De tijd gaat zonder onderbreking door. Niet alleen worden we ouder, maar ook de omgeving verandert. Wat ook verandert, is onze hobby genealogie.

Het was het vroeger een speurtocht langs gemeente- en provinciale archieven, wat zeer veel tijd en veel reizen kostte als je familie van elders komt.

Het werk bestond in die beginjaren uit het opzoeken van hun namen, wanneer waren zij geboren, wanneer trouwden zij, wanneer waren zij overleden en dan ook nog waar gebeurde dat alles, en als extra noteerden we welk beroep zij hadden. Zo kon je een kwartierstaat samenstellen, met een zelf bedachte methode, want die mooie genealogische programma's waren er nog niet.

Nu vandaag, gaat dat een stuk eenvoudiger en vooral sneller. We hebben een PC en internet ter beschikking en bijna elk archief, waar dan ook, hebben we dan thuis.

Maar wat doen we nu met die relatief eenvoudig verkregen kwartierstaten.

De hobby is veranderd; we willen nu ook weten wat deden zij in hun leven, waarom verhuisden zij, kortom welke verhalen zijn er te vast te leggen van of over de familie.

Niet alleen het televisieprogramma "Verborgen Verleden" laat zien welke aanvullingen er buiten de Burgerlijke Stand in de archieven kunnen worden gevonden.

In de archieven zijn veel andere bronnen te doorzoeken. Als je rijke voorvaders hebt, b.v. grondbezitters, zijn er notariële transacties geweest, maar ook als er landlopers en/of boeven in je familie zijn, zijn er zaken te achterhalen.

Met veel van deze gegevens kun je je familie verhaal schrijven, Ben je zo'n geluksvogel, vertel of schrijf ons dan je verhaal.

Wij willen je er ook bij helpen. Niet voor niets hebben we de slogan van de vereniging veranderd in "Ontdek jouw verhaal".

Wij willen graag je verhaal publiceren in Gens Propria.

Schroom niet, vraag ons als je vragen hebt.

Leendert de Jong

Programma voor 2018

Voor de komende tijd hebben we weer een aantal interessante onderwerpen geselecteerd welke stuk voor stuk van belang kunnen zijn voor uw genealogie.

26 september

Helaas is het ons nog niet gelukt een kandidaat te vinden voor een interessante lezing we zijn er nog mee bezig en zullen jullie middels een Nieuwsbrief hierover nader informeren.

24 oktober

Lezing van Miriam Klaassen inzake de Sont-tolregisters
Bij het passeren buitenlandse schapen van de Sont gelegen tussen Denemarken en Zweden diende zij tol te betalen de register die daar van aangelegd zijn vanaf 1457 tot 1857 zijn nu in te zien met vele persoonlijkheden vermelding.

21 november

Lezing over de bende van Anthonis van Eembrugge in de 16^e eeuw door Cor de Graaf een verhaal van zaken welke niet zouden mogen

Voorouder spreekuur.

VOOROUDER
spreekuur

De Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) afdeling Kennemerland organiseert in samenwerking met het Noord-Hollands Archief twee keer per maand een voorouder spreekuur. Vrijwilligers van de NGV bieden dan gratis hulp bij:

- Het doen van archiefonderzoek
- Het opstarten van stamboonderzoek
- Het op gang brengen van vastgelopen onderzoek
- Zoeken op internet

Wanneer
Elke eerste dinsdag en derde zaterdag van de maand van 10.00 tot 12.00 uur.

Locatie
Noord-Hollands Archief, Jansstraat 40, Haarlem.

noord-hollands archief

Voor het tweede half jaar 2018

zijn de volgende dagen gepland:

15 september zaterdag

2 oktober dinsdag en 10
oktober zaterdag

6 november dinsdag en 17
november zaterdag

4 december dinsdag en 16
december zaterdag

In principe is het van 10.00h tot 12.00h, maar in het algemeen zijn wij tot 15.00h aanwezig. Het voorouder spreekuur vindt plaats in het Noord-Hollands Archief, Jansstraat 40, Haarlem en wordt

georganiseerd samen met het Noord Hollands Archief.

Het voorouderspreekuur wordt soms druk bezocht maar het komt ook voor dat er slechts een enkeling is.

Wij merken haast dagelijks dat er velen interesse hebben in genealogie of anders gezegd men wil meer weten: waar kom ik vandaan.

Het voorouderspreekuur blijkt een goed middel te zijn om niet alleen de mogelijkheden voor het zoeken naar gegevens aan te geven maar ook te tonen wat de PC met internet ons allemaal kan bieden.

De Nederlandse schutterij door de eeuwen heen

Een lezing door Paul Tjeertes. Paul is was bestuurslid van het voormalig Politie museum in Zaandam.

De schuttersgilden vinden hun oorsprong in de middeleeuwen en hadden als taak lokaal de orde en veiligheid van de burgers te bewaken en op te treden bij opstanden, oproer en calamiteiten zoals brand. De oorspronkelijke rol van deze vroege ordedienst is aldus enigszins vergelijkbaar met die van de tegenwoordige politie. In de 14e eeuw ontstaan ze in de steden en in de 16e eeuw verspreidt het fenomeen zich ook over het platteland. Uit deze tijd stammen jaarlijkse gebruiken als het begeleiden van processies, het koningsvogelschieten en het schuttersmaal. Het gebruik van militaire rangen komt al in de 17e eeuw voor. Zo werd de leider 'capiteijn' genoemd, vergelijkbaar met de huidige voorzitter. Zijn linkerhand is de 'leutenant' en verder is er een 'vaendraeger'. In deze tijd zijn schuttersgilden nauw verbonden met het lokale (stads-) bestuur en vervullen ze militaire en/of politietaken. Ook werd er geregeld door de schutters geoefend met wapens als kruisbogen, geweren en kanonnen bij de zogenaamde 'doelen', meestal op of net buiten de stadswallen

In de steden in de middeleeuwen ontstonden de gilden der schutterij.

Gens Propria

Deze gilden waren geheel zelfstandig en hadden zich tot doel gesteld om de in- en uitwendige rust in de stad te bewaren. Hiertoe werden zij ingehuurd door het stadsbestuur. Zij waakten 's nachts op de wallen van de stad en bemanden de poorten. Uit de taakstelling van de schutterij blijkt al dat de naam "Schutterij" minder te maken heeft met schieten en veel meer is afgeleid van het werkwoord beschutten.

Het middeleeuwse woord "scut" betekende beschermer.

Tijdens de Spaanse Troebel (80 jarige oorlog) werden de schutterijen door prins Willem van Oranje gereorganiseerd.

De schutterij gilden verloren hun zelfstandigheid en werden ondergeschikt aan het stadsbestuur.

In de 17^e eeuw werd het lidmaatschap van de schutterij meer en meer een erebaantje.

Denk hierbij ook aan de vele schuttersstukken zoals die in de diverse musea te zien zijn (Nachtwacht van Rembrandt)

Tijdens de patriottentijd (1787) splitsten de schuttersvendels zich op in patriottisch gezinde en prinsgezinde schutterijen, die ook wel exercitie genootschappen werden genoemd. Tussen de beide schutterijen braken soms felle gevechten uit.

Niet voor het eerst bemoeiden de schutterijen zich met de landelijke politiek.

Zo werd prinses Wilhelmina door een patriottische schutterij nabij Goejanverwellesluis aangehouden.

Tijdens de Franse overheersing werden de schutterijen opgeheven en ingedeeld in het Franse leger en wel als Garde Nationale.

In 1815 herstelde koning Willem I de schutterijen.

Zij bleven echter plaatselijk georganiseerd.

In 1827 werd de Wet over de Schutterijen van kracht voor het gehele rijk.

De schutterijen werden nationaal georganiseerd doch behielden hun plaatselijke karakter.

De officieren werden uit goeuede burgers van de stad benoemd door de Koning, de schutters waren dienstplichtige inwoners van de stad.

Alle manlijke inwoners in de leeftijd van 25 tot 34 jaar waren schutterij plichtig en werden ingeschreven in de gemeentelijke schutterij registers.

Deze registers en de oude schutterijboeken vormen nu een bron van informatie over onze voorvadersen.

Als primaire taak had de schutterij het handhaven van de openbare orde in de gemeente bij calamiteiten, zoals oproer, stakingen, brand enz.

Zij stond daartoe onder het gezag van het plaatselijk gemeentebestuur i.c. de burgemeester.

Zij kan worden gezien als de voorloper van de hedendaagse Mobiele Eenheden (M.E.) van de politie.

Slechts wanneer het rijk in gevaar kwam werden de schutterijen aan de landmacht toegevoegd als reserve, de z.g. Landstorm. Dit is slechts eenmaal voorgekomen, n.l. tijdens de Belgische opstand in 1830-1831.

In 1907, werd de schutterij als overheidsinstituut, na invoering van de dienstplichtwet, opgeheven. In het zuiden des lands, met name in Noord-Brabant en Limburg worden de gebruiken van de oude middeleeuwse schutterijen in ere gehouden en organiseren zij nog steeds hun jaarlijkse schuttersfeesten.

De taken van de schutterij

Bij de komst van steden, privileges, marktrecht, stadsrecht en daarbij de behoefte aan verdediging met als gevolg de bouw van stadswallen/-muren. Daar moest op worden wacht gelopen en poorten moesten worden bemand. Dat moest goed worden georganiseerd.

Zo ontstonden schuttersgilden, zoals het Sint Sebastiaansgilde voor handboogschutters en het Sint Jorisgilde voor voetboogschutters. Ze bestonden uit burgers, waren zelfstandig en onafhankelijk en werden door het stadsbestuur ingehuurd voor het verlenen van diensten.

Zelf heeft hij een handboog gemaakt en gemerkt dat je flink moet oefenen om daarmee te kunnen schieten. De schietkracht is geweldig. Met een pijl van een voetboog kon - nadat die met behulp van een spanner gespannen was - een harnas worden

Gens Propria

doorboord. De ridders vonden dat een slecht vooruitzicht en na hun aandringen deed de paus de voet- of kruisboog in de ban.

Amsterdams handbooggilde 1533

Op een afbeelding van Rot A van de Amsterdamse schutterij van 1531 zien we dat schutters wel een harnas droegen. Dat was echter van licht materiaal. Op schuttersstukken zijn dikwijls de beroepen van de schutters te zien aan emblemen. De rang is te zien aan het soort wapen: een wapenstok, een piek of een hellebaard.

Tijdens de '80-jarige oorlog', werden de schutterijen door prins Willem van Oranje gereorganiseerd, want hij vond ze te eigennuttig. Ze verloren hun zelfstandigheid en werden ondergeschikt aan het stadsbestuur. Hun opdracht: het bewaren van de in- en uitwendige rust.

Dat de schutterij een taak had in het handhaven van de openbare orde blijkt in 1696, als een 'aansprekersoproer' wordt

gedempt en de 'manhafte schutterij' wordt geëerd met een lofdicht en een onderscheiding.

Schutterijen hadden hun eigen gebouw: de Doelen als vergaderruimte en zetel van de schutterijraad.

Aangrenzend was (meestal) een schietbaan.

De Kloveniersdoelen in Haarlem zijn bekend als 'De Oude Doelen'.

De naam is afgeleid van een geweer dat kolver heette, wat werd verbasterd tot klover.

De vaandrig had tot taak om met het vaandel opdrachten door te geven. Tamboers en trompetters moesten in het strijdgewoel de aandacht trekken met getrommel en orders geven met trompetsignalen.

In de 17^e eeuw werd het lidmaatschap van de schutterij steeds meer een erebaantje. Denk hierbij ook aan de vele schuttersstukken zoals die in de diverse musea te zien zijn (Nachtwacht van Rembrandt).

De opkomst van de patriotten was een gevolg van de beperkte kringen waaruit het stads-bestuur voortkwam: de regentenkringen.

In 1747 zijn er de eerste roerselen waarbij de 'doelisten' de macht van het stadsbestuur onder leiding van de stadhouder betwisten.

In datzelfde jaar vindt in de hele Republiek de registratie van alle weerbare mannen plaats (registers die we als genealogen graag raadplegen).

In 1780 vindt opnieuw een volkstelling plaats. Van de lijsten is vrij veel verloren gegaan, omdat ze als niet-vaderlandslievend (lees prinsgezind) werden beschouwd. In 1780 geeft Van der Capellen tot de Poll, nota bene zelf een baron, een pamflet uit waarin hij voorstelt de macht van de stadhouder te beperken en terug te gaan naar de beginfase van de Republiek.

Patriotten wilden af van erfelijke functies.

In de jaren 1780-1787 richten patriottische burgers eigen schutterijen of weerkorpsen op.

Gens Propria

In de patriottentijd (1787) splitsen de schuttersvendels zich op in patriottisch gezinde en prinsgezinde schutterijen, die ook wel exercitiegenootschappen werden genoemd. Tussen de beide schutterijen braken soms felle gevechten uit. In Amsterdam viel de patriottische schutterij in 1787 Kattenburg aan (bij het huidige Scheepvaartmuseum) tegen de 'bijltjes'. In Rotterdam was de schutterij patriottisch en had het stadsbestuur de stadhouder afgezworen. Kaat Mossel, een visverkoopster, was prinsgezind en viel met medestanders de schutterij aan.

De prins van Oranje vluchtte uit Den Haag naar Nijmegen; zijn vrouw, prinses Wilhelmina van Pruisen, werd op 28 juni 1787 door leden van de patriottische schutterij van Gouda ergens tussen Schoonhoven en Haastrecht aangehouden op de weg langs de Vlist.

Die schutters waren Adam Schouten, pijpenmaker, luitenant Jacques Brotier, dansmeester en kapitein Cornelis van Leeuwen, pijpenmaker. Zij brachten hun arrestant naar hun commandant in Goejanverwellesluis.

Wilhelmina ervoer dit alles als een grove belediging. Op haar verzoek kwam broer Friedrich Wilhelm III met een leger naar Holland om orde op zaken te stellen.

Nadat Pruisen de stadhouder had hersteld in zijn positie kwamen de gevluchte regenten terug. Maar in 1795 kwamen de Fransen onder generaal Daendels en waren de rollen weer omgedraaid. De Oranjegezinde schutterijen werden ontbonden en de patriottische kregen de naam Gewapende Burgermagt en kwamen onder gezag van het stadsbestuur onder landelijke regels. In geval van nood zouden ze kunnen worden ingezet als versterking van het leger. Toen echter de Engelsen in 1806 bij Den Helder Noord-Holland binnenvielen, bleek de 'hulp' van de 'Burgermagt' van nul en generlei waarde. In 1806 stelde Napoleon zijn broer Lodewijk aan als (eerste) koning van Holland. Die kreeg ook de functie van kolonel-generaal van de schutterij. In 1810 lijft Napoleon ons land in in zijn keizerrijk.

Hij heft de schutterijen op en lijft de leden in in de Garde Nationale. Naamlijsten daarvan zijn te vinden in het Nationaal Archief.

Na 'Waterloo' wordt prins Willem Frederik, zoals bekend, door het driemanschap uitgenodigd om soeverein vorst van de Nederlanden te worden. Bij wet van februari 1815 herstelt Willem als soeverein vorst de schutterij.

Na het Congres van Wenen wordt hij koning van het Koninkrijk der Verenigde Nederlanden en hij wordt in Amsterdam ingehuldigd.

De schutterijwet van 1827 geldt voor het hele rijk en geeft de schutterij als taak het behouden, of herstellen van de inwendige rust in de gemeente, zoals bij oproer, stakingen, brand enz. Zij staat daartoe onder het gezag van het gemeentebestuur i.c. de burgemeester. Zij kan worden gezien als de voorloper van de hedendaagse Mobiele Eenheden (M.E.) van de politie. Slechts in tijden van oorlog of oorlogsgevaar kan de schutterij worden toegevoegd aan de krijgsmacht of de Landstorm. Schutterijen blijven een gemeentelijke aangelegenheid.

De nieuwe sjakoplaat (de plaat op het hoofddekseel van de schutters) is zilverkleurig, want het betreft een burgerlijke organisatie. Ook de uniformknopen waren zilverkleurig. De officieren worden uit gegoede burgers van de stad benoemd door de Koning. Mannelijke inwoners van 24 tot 34 jaar zijn schutterij plichtig, worden ingeschreven in een register en krijgen een lotnummer. Het lot bepaalt of een loteling daadwerkelijk in dienst moet.

De schutterijregisters en de oude schutterijboeken - niet te verwarren met de militieregisters - vormen een bron van informatie over onze voorvaders. Gemeenten met meer dan 2500 inwoners krijgen een 'staande schutterij'; kleinere moeten het doen met een 'rustende schutterij'. In vestingsteden beschikte de schutterij over kanonnen.

Gens Propria

De Belgische opstand leidt tot de Tiendaagse Veldtocht (2-12 augustus 1831). België is dan al een nieuwe staat met een eigen koning (Leopold van Saksen-Coburg) en erkend door Frankrijk en Engeland. Toch mobiliseert koning Willem de schutterijen en trekt ten strijde. In eerste instantie is de veldtocht een succes, maar dat slaat om, als de Fransen de Belgen te hulp schieten. In november 1831 wordt de scheiding uitgewerkt: Willem blijft groothertog van Luxemburg, maar moet een deel daarvan afstaan aan België, terwijl hij daarvoor in ruil Nederlands Limburg krijgt. Willem verzet zich nog tot 1838 tegen deze regeling, maar geeft zijn verzet dan op, waarna in 1839 een eindverdrag wordt getekend. In Amsterdam wordt in 1886 de schutterij ingezet om het 'palingproer' neer te slaan. Dat was ontstaan doordat men - tegen een verbod in - een palingtrekevenement had georganiseerd, waartegen door de politie met veel geweld was opgetreden.

In Rotterdam is het in 1896 een bootwerkersstaking waartegen de politie moet optreden met assistentie van de schutterij.

Mobiële schutterij 1831, flankeurs en fusiliers

Na optreden tegen een treinstaking in Zaandam in 1903 poseert de schutterij aldaar op het station.

Na optreden tegen een treinstaking in Zaandam in 1903 poseert de schutterij aldaar op het station.

Na invoering van de dienstplichtwet worden de schutterijen in 1904 'rustend' en in 1907 worden ze - als overheidsinstituut - opgeheven. Vooral in het zuiden, in Noord-Brabant en Limburg, worden schutterijen omgevormd tot particuliere verenigingen die hun tradities en jaarlijkse schuttersfeesten in ere houden.

P.S.

De collectie van het Nederlandse Politiemuseum is opgenomen in het Veiligheidsmuseum PIT (www.pitveiligheid.nl), vestiging Almere..

Mijn voorvader bij de Overijsselsche schutterij

Ge inspireert door de voordracht van Paul Tjeertes verteld Marianne Kwant het verhaal van haar voor vader als lid van de Schutterij.

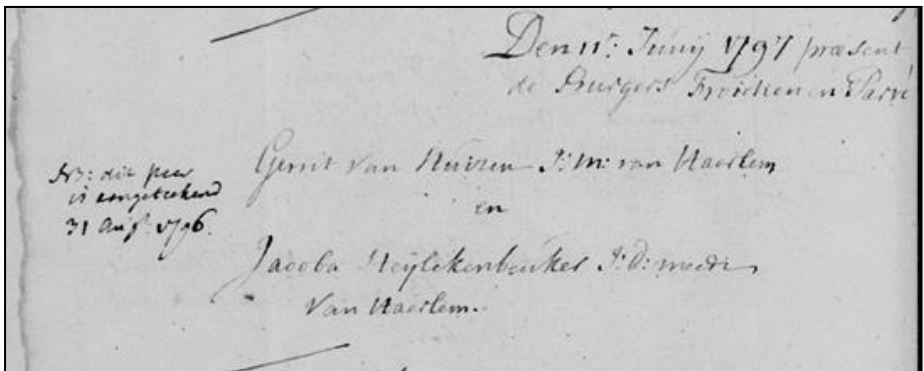
Gerrit van Huisen (Huizen), zn. van Jacob van Huisen en Jansje van Winkel, geb. te Haarlem op 25 mrt 1776. Nederlands Hervormd gedoopt op 27 maart 1776.

Gens Propria

Getuigen bij zijn geboorte zijn opa en stiefoma.

Gerrit trouwt op 11 juni 1797 met Jacoba Heijlekenbeucker, jongedochter van Haarlem. Hij is dan 21 jaar en kan lezen noch schrijven.

Nationale militie Bataljon Infanterie. Lang 5 voet 1 duim, rond gezicht, blauwe ogen, bruin haar. In dienst door nummerwisseling met nr 750 Harm Harms uit Haarlem. Matroos Hollandse Marine 1806-1812. 1814 Vlaanderen. 1816 soldaat.

Voor desertie in augustus 1815 wordt Gerrit begin 1816 gestraft met 50 rietslagen, ontneming van de kokarde (insigne) gedurende een half jaar en detentie van 1 jaar. Gerrit tekent met merk X.

In 1818 moet Gerrit voor de krijgsraad verschijnen. 30 jan 1818 Vonnis in naam des konings. Gerrit van Huijzen fuselier in de 2^e comp. van het bataljon infanterie nationale militie nr 13.

Zo hij zegt 41 jaren en geboren te Haarlem. Beklaagde, thans gedetineerd bij den geweldigen Provoost te Alkmaar.

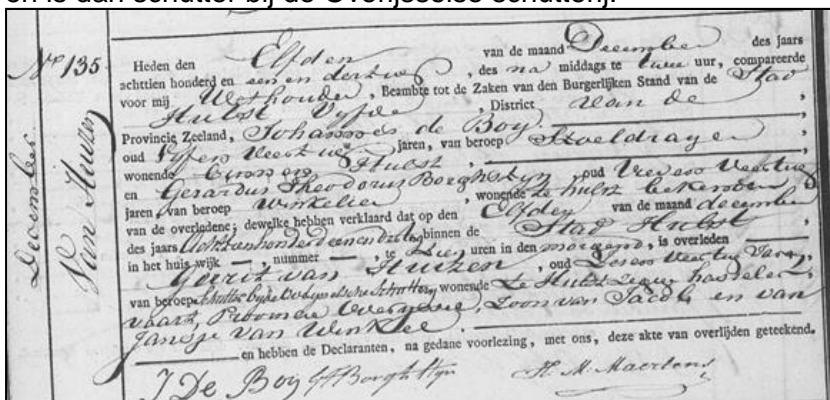
Beklaagde heeft bekend dat hij op den 24 sept des morgens vroeg zijn corps te Haarlem in garnizoen moedwillig heeft verlaten en op den volgende dag des avonds binnen het gemelde garnizoen is gearresteerd.

Beklaagde is mitsdien gecondemneerd om te worden gestraft met klingslagen ter discretie van officier, commissarissen en detentie van 4 dagen met de kosten.

In 1823 is Gerrit sjouwer van beroep en woont in de 1e Annastraat.

Gerrit is niet aanwezig bij het huwelijk van zijn zoon Gerrit in 1833. De zoon en een getuige verklaren onder ede dat vader vermoedelijk overleden is. Kennelijk is Gerrit niet alleen in het leger een deserteur maar ook in zijn huwelijk.

Het heeft lang geduurd voordat ik uiteindelijk zijn overlijdensakte vond in Hulst, Zeeland. Hij overlijdt aldaar op 11 december 1831 en is dan schutter bij de Overijsselse schutterij.

Leeftijd volgens aangevers 46 jaar, maar hij is in werkelijkheid 55 jaar oud. Behalve deserteur is hij dus ook een goede

Gens Propria

leugenaar die 11 jaar jonger zegt te zijn dan hij in werkelijkheid is. Misschien namen ze het bij de schutterij niet zo nauw met leeftijden omdat ze dringend mensen nodig hadden in verband met de Belgische opstand waarbij twee Overijsselse afdelingen van de Mobiele Schutterij betrokken waren. Ik heb dus een voorouder in de schutterij, maar niet een om erg trots op te zijn.

Marianne Kwant

Hoe heette Christiaan?

In april werd de maandelijks lezing verzorgd door Annemieke van der Vegt, zij is een achter-, achter-, achterkleindochter (de achterkleinzoon is mijn overgrootvader) van Christiaan van der Vegt.

Een genealogie onderzoek begonnen zoals dat voor vele van ons ook gedaan is, echter in het geval van Annemieke werd een hele bijzondere zoek tocht.

Ze is trots op haar achternaam en in het bijzonder van haar krullen.

Haar speur tocht heeft als resultaat dat Christiaan aan de Kust van Guinee was geboren rond 1743.

Geeft erkentelijk te kennen Christian van der Vecht, geboortig aan de Kust van Guinee, oud 73 Jaren en wonende te Weesp.

Zijn dochter schrijft dat hij als klein kind gestolen is.

Over zijn ouders, de voorouders, is nog niets bekend.

Wel is bekend dat hoge ambtenaren van de West-Indische Compagnie jonge Afrikaanse bedienden hadden in het Kasteel te Elmina.

Uit onderzoek blijkt dat er meerdere bedienden ook afkomstig waren van de Kust van Guinee.

Stadhouderlijk Hof

Op 20 april 1748 kreeg Carolina van Oranje Nassau, toen vijf jaar oud, twee jongetjes afkomstig uit Afrika cadeau.

In den Haag aan het Lange Voorhout staat het Pageshuis waar de pages van de Stadhoudelijke familie woonden, zij vraagt zich af of Christiaan daar destijds ook gewoond kan hebben.

In een brief aan Koning Willem I schrijft Christiaan dat hij haar gediend heeft:

“Hij had de eer reeds Uwer Majesteits Tante, Hare Doorluchtige Hoogheid, Mevrouw de Princesse Carolina van Oranje Nassau, en mede wijlen Zijne Doorluchtige Hoogheid, den welbeminden Prins Erfstadhouder, Uwer Majesteit vader, zijn Suppliant weldoener Goed Gunstig als domestiek te dienen”
Deze brief is mede ondertekent door Thomas Alexander Holland, een notaris en advocaat uit Den Haag.

Caroline van Oranje Nassau en Karl Christiaan van Nassau Weilburg trouwden op 5 maart 1760 in de Grote Kerk in Den Haag.

Hier is een tekening van gemaakt en aan de zijkant zit een Afrikaanse page.

Zou het Christiaan zijn? Verder onderzoek zal dat moeten uitwijzen.

is dit Christiaan en in andere brief aan de Koning bevestigt hij nogmaals dat hij in dienst was aan het hof:

“Daar ondergetekende in den Jaar 1762, in dienst ben geweest bij Zijne Hoogheid den Heere Prins van Weilburg”
(Carolina van Oranje Nassau huwde in 1760 met de Prins van Nassau Weilburg.)

Over zijn leven vanaf zijn twintigste levensjaar zegt hij: “Dat de Suppliant in den Jare 1764,

benevens twee van zijne landslieden Coridon en Citron in dienst is gekomen van wijlen haare Koninklijke Hoogheid Mevrouw de Douariere van Oranje Nassau en Vriesland”

Hiermee bedoelt hij Maria Louise van Hessen Kassel, ook Marijke Meu genoemd. zij was de moeder van stadhouder Willem IV en in die hoedanigheid van 1711 – 1731 regentes voor hem. Tevens was zij van 1759–1765 regentes voor haar minderjarige kleinzoon stadhouder Willem V.

Maria Louisa van Hessen-Kassel 1688-1765), genoemd Maaïke-Meu. Weduwe van de Friese stadhouder Johan Willem Friso, prins van Oranje-Nassau. Vervaardiger: Behr, Johann Philipp (collectie Rijksmuseum)

Maria Louisa van Hessen-Kassel 1688-1765), genoemd Maaïke-Meu. Weduwe van de Friese stadhouder Johan Willem Friso, prins van Oranje-Nassau.

Vervaardiger: Behr, Johann Philipp (collectie Rijksmuseum)
Maria Louise van Hessen Kassel overlijdt op 9 april 1765

Zijn leven in Weesp.

Het lijkt er op dat hij, toen nog Presto genoemd, hierna in dienst is gekomen van Abraham D'Arrest, Burgemeester van Weesp. Hij schrijft: Dat de Suppliant ter beloning van een 23 Jarige dienst bij den Heere Burgemeester D'Arrest te Weesp, ”

De familie D'Arrest had een aanzienlijk bedrag geïnvesteerd in de West-Indische Compagnie. Toch wel bijzonder dat ze tegelijkertijd een knecht in huis hadden, afkomstig uit Afrika.

De volgende keer wanneer we Presto/Christiaan zien, is in een Notariële verklaring over gebeurtenissen op 24 november 1770. Er is een opstootje op de Rapenburgergracht te Amsterdam. “de swarte jonge, welke woont ten huijze van vrouwe de weduwe Willem Couderq”

De weduwe van Willem Couderc is Magdalena D'Arrest, jongste zuster van Abraham sr. In verschillende bronnen is Presto/Christiaan bij haar.

Zij verloor in 1769 haar laatste kind, was Christiaan daarom aan haar “uitgeleend”? Bij het opstootje was ook Hendrik Jansz Cannegieter betrokken, compagnon van Magdalena D'Arrest en bekend om zijn steun aan de Oranjes.

Op 19 februari 1772 wordt door Abraham D'Arrest jr de eerste steen gelegd van het nieuwe Stadhuis van Weesp. Een dag vol festiviteiten die uitgebreid beschreven zijn.

Rond 16 oktober 1772 brengt Willem V, Prins van Oranje Nassau een uitgebreid bezoek aan Huize D'Arrest in de periode dat Christiaan er woonde. Christiaan beschouwde Stadhouder Willem V als zijn weldoener: “en mede wijlen Zijne Doorluchtige Hoogheid, den welbeminden Prins Erfstadhouder, zijn Suppliants weldoener Goed Gunstig als domestiek te dienen”

In een andere brief vertelt Christiaan ook dat hij “de edele trits der Vorstelijke lievelingen en alzo ook Uwe Majesteit, zijnen thans dierbaren Koning op de armen te dragen”

Gens Propria

Er zijn 68 boekjes bewaard gebleven waarin alle personen zijn opgeschreven die op audiëntie kwamen bij de Stadhouder. Ook staan Abraham D'Arrest en zijn zoon hierin.

In de Stadhouderlijke familie waren meerdere Afrikaanse dienaren, lang voordat de twee kwamen waar het boek "De zwarte met het witte hart" van Arthur Japin over gaat.

In 1776 is er een pamflet geschreven in de vorm van een toneelstuk in drie bedrijven over het testament van Magdalena D'Arrest, zuster van Abraham sr. Een van de rollen in dit stuk is voor Presto/Christiaan, hij wordt in het stuk Marocco genoemd en is hij de Intendant van Magdalena.

In de jaren voor zijn doop werd hij Presto genoemd, een naam gegeven door Europeanen. De naam Presto is bekend geworden door een aangifte uit 1777 waar in staat: "de neger Presto, die als bediende werkzaam is bij burgemeester d'Arrest te Weesp."

Hij heeft op 7 maart 1777 tussen 4 en 5 uur in de middag ruzie staan maken op straat over 300 guldens aan hem beloofd door Magdalena D'Arrest.

De akte was opgemaakt in opdracht van Hoofdofficier Willem Gerrit Dedel Salomonsz.

Op 19 oktober 1777 wordt hij gedoopt in de Grote Kerk van Weesp en vanaf dat moment krijgt hij een nieuwe naam, Christiaan van der Vegt, en weet dus precies de datum dat de achternaam voor het eerst genoemd is.

Vanaf 1780 bezat de familie D'Arrest het Buitenhuis Leeuwendeld aan de Vecht.

Het lijkt er op dat in 1788 Christiaan, 45 jaar oud, zelfstandig wordt van de familie D'Arrest na 23 jaar bij hen in dienst te zijn geweest, zoals hij zelf schrijft.

"Dat de Suppliant ter beloning van een 23 Jarige dienst bij den Heere Burgemeester D'Arrest te Weesp voornoemd, is begunstigd met de bedieningen van Pluimgraaf, Lantaarn

aansteker en zakkendrager aldaar,” Als lantaarnopsteker verlichtte hij Weesp elke avond.

Dankzij alle bewaarde documenten in het archief van Weesp weet ik dat Christiaan voor het eerst als pluimgraaf werd uitbetaald op 1 augustus 1787.

9 mei 1788 wordt er bevestigd dat Christiaan lid is van de Weesper Schutterij als pijper.

Het lijkt er op dat hij de fluit goed kon bespelen. Abraham D'Arrest jr is de Colonel van de Schutterij en hij zal zijn voormalige bediende vast geholpen hebben aan het lidmaatschap.

Christiaan bespeelt een houten blaasinstrument bij de Schutterij. Dit moet bijna wel inhouden dat hij in huize D'Arrest of eerder in zijn leven, muziekonderricht heeft gehad.

De kans is groot dat Christiaan deze muziek heeft kunnen spelen op een instrument.

Op 25 december 1788, eerste Kerstdag, meldt Christiaan zich voor het eerst bij de bedeling van de kerk voor brood en turf en onregelmatig komt hij daar nog terug tot 1806. De winter van 1788 – 1789 was een zeer koude winter.

Op een lijst voor de burgers van de Stad Weesp uit 1798 met daarop alle functies die uitgevoerd worden voor de stad staat Christiaan als Pluimgraaf. In de Oprechte Haarlemse Courant plaatst hij op 12 maart 1803 en op 3 maart 1804 in de Amsterdamse Courant een advertentie waarin hij zwanen te koop aanbiedt. Dit past bij zijn functie als Pluimgraaf waar hij over schrijft in de brief aan Koning Willem I.

In januari 1815 wordt Christiaan gearresteerd in Krefeld en op transport naar Weesp gezet.

Op de Transport Zettel staat beschreven hoe hij er uit zag!

Hoogstwaarschijnlijk probeerde hij hier geld te verdienen. Als beroep heeft hij toneelspeler opgegeven. Zou hij hier opgetreden hebben als de Koning van Candia?

Afrikanen als muzikanten

Op 13 november 1815 schrijft Christiaan de eerste brief naar Koning Willem I waar hij vertelt over zijn leven en ziet hij zich “in armoede ziet gedompeld,” Hij vraagt om zijn baantjes als Pluimgraaf of Lantaarnaansteker terug of een pensioen. In het Noord-Hollands Archief liggen er allerlei stukken.

Het verhaal van Hoe heette Christiaan is uitvoerig beschreven in <http://www.hoeheettechristiaan.nl/wp->

Bestuur afdeling Kennemerland

voorzitter **Leendert de Jong**
Kostverlorenstraat 109a
2042 PE Zandvoort
Telefoon 023-5 71 31 13
l.j.d.jong@casema.nl

Secretaris: **Pim van Rhoon**
Norholm 62
2133 HL Hoofddorp
Telefoon 06-39 69 6010
w.rhoon@outlook.com

Penningmeester: **Henk Timmers**
Van den Vondellaan 7
1985 BA Driehuis
Telefoon 0255-76 90 26
henk@henktimmers.nl

Lid **Marianne Kwant-van de Pieterman**
Westbroekerweg 67
1991 LX Velsersbroek
Telefoon 06-44 15 66 18
kwant.marianne@gmail.com

Lid **Gea Martijn**
Wijk aan Zeeërweg 184
1972 NW Ijmuiden
Telefoon 0255-51 46 14
marti518@planet.nl

Lid **Peter Perger**
Wijk aan Zeeërweg 184
1972 NW Ijmuiden
Telefoon 0255-51 46 14
peter.perger@planet.nl

Website

Webmaster: Kees Heemskerk
Adres: <http://kennemerland.ngv.nl>

Mutaties lidmaatschap

Postadres: NGV
Bezoekadres:
Kosterijland 3,
3981 AJ, Bunnik.
Postbus 50,
3980 CB, Bunnik.
Te.: 085-105199.
www.ontdekjouwverhaal.nl

Helpdesk computergebruik Kennemerland

Onderstaand treft u de namen aan van degenen die bereid zijn u, voor zover mogelijk, de helpende hand te bieden. Als u met een van deze leden telefonisch contact opneemt, verzoeken wij u vriendelijk dit tussen 19.00 en 21.00 uur te doen, omdat de meesten van hen een gezin en/of een werkring hebben.

GensData Pro
www.gensdatapro.nl

ProGen
Kees Heemskerk 023 - 527 47 42

Aldfaer
Kees Heemskerk 023 - 527 47 42

HazaData
www.hazagebruikers.nl

Computerproblemen
Kees Heemskerk 023 - 527 47 42
Willem van Warmerdam 023 - 538 19 97

Gens Propria

Redactie: Leendert de Jong
Johan Kuijلمان
Peter Perger
Marianne Kwant

Redactieadres: Leendert de Jong
Kostverlorenstraat 109a
2042 PE Zandvoort
l.j.d.jong@casema.nl

De redactie stelt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud van ondertekende bijdragen.

Overname van de gepubliceerde artikelen is toegestaan mits dit geschiedt onder volledige bronvermelding.

Door aanlevering van kopij verleent de auteur automatisch toestemming voor (her)publicatie – al dan niet in digitale vorm – van het aangeboden artikel door de redactie van Gens Propria. De auteur doet daarbij tevens afstand van elke mogelijke auteursrechtelijke vergoeding met betrekking tot de ingezonden kopij.

NGV afdeling Kennemerland
Kostverlorenstraat 109a
2042 PE Zandvoort